

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ประเทศใดมีประชากรที่ได้รับการศึกษาอย่างถูกต้องและทั่วถึง ประเทศนั้นก็ประสบความสำเร็จในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะการพัฒนาประเทศไม่ว่าในด้านใดต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการพัฒนากำลังคนก็คือ กระบวนการทางการศึกษานั้นเอง ด้วยตระหนักถึงความจริงดังกล่าวนี้ประเทศต่าง ๆ จึงได้พยายามขยายการศึกษาในประเทศของตนเองออกไปให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2527: 1)

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลผู้บริหารประเทศจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาและมุ่งพัฒนาการศึกษาให้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากคำแถลงนโยบายของรัฐบาลโดยพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ (2523: 5) นายกรัฐมนตรี แถลงนโยบายเมื่อเดือนมีนาคม 2523 ว่า "รัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาให้เป็นรากฐานการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยความรู้ ความคิด มีคุณธรรม จริยธรรม และพลานามัยที่สมบูรณ์"

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ จะต้องผ่านการศึกษาในระดับนี้ (ภิญโญ สาร 2519: 328) มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน ให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ และคิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและสามารถดำรงคนให้เป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2525: ๓)

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้น หน่วยงานที่สำคัญที่สุด คือ โรงเรียนประถมศึกษา เพราะเป็นหน่วยงานที่นำหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ โรงเรียนประถมศึกษา จะจัดการศึกษาได้ดีเพียงใดนั้น ความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ยิ่งในการที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้บริหารการศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดกับครูและนักเรียนมากที่สุด (Emery Stoop and Russell E. John 1976: 176) นักการศึกษาที่เห็นความสำคัญของผู้บริหารโรงเรียน เช่น สมาน แสงมะลิ (2513: 5) และ ธำรง บัวศรี (2516: 52-53) มีความคิดเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารโรงเรียน ถือว่าเป็นหัวใจและมีความสำคัญสูงสุดในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะบริหารงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ดีเพียงใดนั้น ลักษณะของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง ลักษณะของผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานนั้น แมกนุสัน (Magnuson 1971: 133-A) ได้ทำการศึกษาพบว่า ลักษณะของผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานประกอบด้วย ลักษณะส่วนตัว และลักษณะทางวิชาชีพ จากอบสัน, ลอกสตัน และ วิกแมน (Jacobsen, Logsdon and Wiegman 1973: 40-44) มีความคิดเห็นคล้ายกันกับ แมกนุสัน แต่แตกต่างกัน ในรายละเอียด คือ การมีทักษะในการบริหารโรงเรียน สามารถนิเทศหรือประสานงานการเรียน การสอนได้ เฉลียวฉลาดและมีไหวพริบดี มีความรู้เกี่ยวกับการเงิน มีความรู้ทางการศึกษา พูด หรือฟังได้อย่างชัดเจน และ สนใจในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

ส่วนนักการศึกษาไทยได้แบ่งลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนไว้คล้าย ๆ กัน แต่จะแตกต่างกันในรายละเอียดบ้าง เช่น พันธ์ ทันนาคินทร์ (2523: 45-49) ได้แบ่งลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนออกเป็น 2 ลักษณะเช่นเดียวกัน คือ 1) ลักษณะส่วนตัว อาทิ อารมณ์มั่นคง เป็นผู้นำ ทั้งในและนอกโรงเรียน ความสามารถในการแสดงออกซึ่งความคิด การพูดในที่ชุมชน และ ลักษณะอื่นที่ทำให้ผู้บริหารเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ น่าเลื่อมใสยิ่งขึ้น เช่น ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเกรงใจผู้อื่น เป็นต้น และ 2) ลักษณะทางวิชาชีพ อาทิ ความรู้ทางด้าน วิชาชีพการบริหาร ประสพการณ์และระดับความรู้ และ การฝึกอบรมในระหว่างการทำงาน เป็นต้น

อภิรมย์ ณ นคร (2521: 12-13) ได้สรุปทำนองเดียวกันกับ พันธ์ ทันนาคินทร์ ว่า ความเจริญของโรงเรียนต้องอาศัยผู้บริหารโรงเรียนที่มีสมรรถภาพสูง ทั้งทางด้านลักษณะส่วนตัว และลักษณะทางด้านวิชาชีพ ในขณะเดียวกัน นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2527: 39-40) ได้กล่าวถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 3 ประการ คือ ลักษณะทางด้านวิชาการ

ลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ และ ลักษณะทางด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ วิจิตร วรุตบางกูร และ สุพิชญา ชีระกุล (2523: 71-76) ได้ให้ความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ติดนอกจากมีลักษณะที่ดีอื่น ๆ แล้ว ยังต้องมีลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีด้วย เพราะผู้บริหารต้องเป็นผู้นำของครู นักเรียน และประชาชนในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ในการเป็นผู้นำการพัฒนาโรงเรียนและชุมชนให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ซึ่งลักษณะของผู้นำที่ดีนั้นได้มีนักการศึกษาได้สรุปไว้หลายท่าน อาทิ คอล (Doll 1964: 153) ได้สรุปผลการวิจัยลักษณะผู้นำที่ดีจากงานวิจัยมากกว่า 100 เรื่อง ว่า ผู้นำทางการศึกษาที่ดีควรมีลักษณะ เป็นผู้ที่เอาใจเขามาใส่ใจเรา กระฉับกระเฉง เป็นที่ฟังของสมาชิก ความคุมอารมณ์ได้ มีความรอบรู้ทางวิชาการดี ได้รับการยอมรับจากสมาชิก และ สนใจการ เป็นผู้นำ สดวกคิด (Stogdill 1970: 74-75) ได้สรุปลักษณะของผู้นำทางการศึกษาที่ดีไว้คล้ายกันกับ คอล แต่จะแตกต่างกันในเรื่อง . ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเพียรพยายาม รู้จักวิธีการทำงานให้สำเร็จ เชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถในการปรับตัว และ มีความสามารถในการพูด

ส่วนนักการศึกษาของไทย ภิญญา สาธร (2523: 344-345) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำและได้สรุปว่า ผู้นำที่ดีควรมีอำนาจเหนือผู้อื่นและมีความสามารถในการจูงใจคน แต่ สมพงษ์ เกษมสิน (2523: 293-296) ได้ให้ความเห็นแตกต่างกันออกไปว่า ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการบริหารมาก่อน มีสติปัญญาดี มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ และ มีบุคลิกดี ส่วน กมล ชูทรัพย์ และคณะ (2516: 152-153) ได้สรุปลักษณะผู้นำที่ดีไว้สอดคล้องกับ สมพงษ์ เกษมสิน แต่มีส่วนที่แตกต่างกัน คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเด็ดเดี่ยวในการบริหารงาน มีกำลังใจสูง มีความรอบรู้หลายด้าน กระตือรือร้น มีศีลธรรม มีความเชื่อถือได้ มีความศรัทธาต่องานและผู้ร่วมงาน ในขณะเดียวกัน อรุณ รักธรรม (2517: 208) ให้ความเห็นไว้คล้ายกันกับ สมพงษ์ เกษมสิน และ กมล ชูทรัพย์ และคณะ แต่ได้เน้นในเรื่องความรับผิดชอบในการทำงาน

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ดี นอกจากจะต้องมีลักษณะที่ดีต่าง ๆ และลักษณะผู้นำที่ดีแล้ว ยังต้องมีความสามารถในการบริหารงานในตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526: 30) ได้กำหนดภารกิจหลักของ

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาไว้ 6 ประการ คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารงานอาคารสถานที่ และ การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากผลการวิจัยและการแสดงทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของผู้บริหารที่ดี ลักษณะของผู้นำที่ดี และ การกิจของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยสามารถสรุปลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่จะศึกษาได้ 2 ด้าน คือ

1. ด้านลักษณะส่วนตัว ได้แก่ อุปนิสัยในการทำงาน การเป็นผู้นำ คุณธรรม บุคลิกภาพและความเป็นประชาธิปไตย มนุษยสัมพันธ์ สติปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ สุขภาพ ฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม

2. ด้านลักษณะทางวิชาชีพ ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายการเมืองการปกครอง ความรู้ทางการศึกษา ความรู้และประสบการณ์ทางการบริหาร การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารงานอาคารสถานที่ และ การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ในปัจจุบันนี้ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่บริหารโรงเรียนโดยอาศัยประสบการณ์ และสามารถสำนึกในการตัดสินใจ ทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพไม่ดีหรือยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (สมชาย วิเชียรเลิศ 2524: 4) ซึ่ง สมพงษ์ เกษมสิน (2512: 224) ได้กล่าวว่า ประสบการณ์หาเป็นหลักประกันที่ดีที่สุดไม่เพราะวิทยาการต่าง ๆ ได้เจริญก้าวหน้าไปมาก มีการค้นพบหลักการและกฎเกณฑ์ใหม่ ๆ มาใช้แทนของเก่าได้ตลอดเวลา จึงทำให้ประสบการณ์ที่เหมาะสมอยู่สมัยหนึ่งอาจกลายเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นประโยชน์ในอีกสมัยหนึ่งได้ สภาพดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา คือ ไม่สามารถจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเท่าที่ควร ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษานั้น สาคเรศ (2520: 32-33) ได้กล่าวว่า "ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาบางคนขาดการเอาใจใส่ต่อหน้าที่และความรับผิดชอบ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการประเมินผลงาน ไม่มอบอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ไม่กระจายงาน ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงาน บางคนเป็นผู้บริหารเพื่อสร้างฐานะทาง

สังคมของตนเองมากกว่าจะตั้งใจมาบริหารโรงเรียน มีความประมาทไม่รัดกุม มีวิธีทำงานไม่เหมาะสม ขาดเหตุผลและหลักวิชา เอาอกเอาใจผู้ร่วมงานมากเกินไป มุ่งคนมากกว่ามุ่งงาน ขาดการวางแผนที่ดี และ บริหารตามสบาย" และในปัจจุบันมีผู้บริหารจำนวนไม่น้อยที่ได้รับหน้าที่ผู้บริหารโดยไม่เคยได้ศึกษาวิชาการบริหารมาก่อน ทำให้การบริหารงานในโรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จ (พวงน้อย ไพรัตน์ 2526: 4) และ สำเร็จ ยุธชัย (2519: 82) ได้ศึกษา "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด" พบว่า สภาพปัจจุบันครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาบริหารโรงเรียนเพื่อสร้างชื่อเสียงของโรงเรียน โดยมุ่งงานด้านธุรการและการบริหารงานบุคคล จนลืมนงานวิชาการซึ่งเป็นงานหลักไปอย่างน่าเสียดาย และผู้บริหารเป็นบุคคลที่เข้าใจหลักการสอนน้อยที่สุด

เขตการศึกษา 11 เป็นเขตการศึกษาที่ตั้งอยู่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย ประกอบด้วย จังหวัด 5 จังหวัด คือจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ และ จังหวัดศรีสะเกษ ในด้านคุณภาพการศึกษาของเขตการศึกษา 11 จากการประเมินคุณภาพการศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 11 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2528 และ 2529 พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมทุกวิชาอยู่ในระดับต่ำมาก คือ ร้อยละ 33.53 และร้อยละ 48.18 ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2530: 81-82) จากการศึกษาปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้ตัวอย่างประชากรในจังหวัดชัยภูมิของ ประกอบ พรหมรักษ์ (2523: 2) พบว่า ปัญหาการบริหารของผู้บริหารขึ้นอยู่กับตัวผู้บริหารเองมีลักษณะที่ไม่ตรงกับความต้องการของบุคลากร หรือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สิริ เจริญวัย (2521: 50) พบว่า ผู้นำที่มีลักษณะตรงกับความต้องการของบุคลากรมากเพียงใดผลงานยิ่งสูงขึ้นตามลำดับ เช่นเดียวกันกับผู้บริหารมีลักษณะที่พึงประสงค์ของครูหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมากเพียงใด ผลงานด้านการพัฒนาการเรียนการสอนของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนย่อมจะสูงขึ้นได้เช่นเดียวกัน

จากปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 11 ดังนั้นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง น่าจะมาจากลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา "ลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ตามทัศนะของตนเอง ครู และ ผู้ปกครอง เขตการศึกษา 11" เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนให้เป็นไปตามลักษณะที่พึงประสงค์

ของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้บริหาร เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ตามทัศนะของตนเอง ครู และ ผู้ปกครอง เขตการศึกษา 11

2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ตามทัศนะของตนเอง ครู และ ผู้ปกครอง เขตการศึกษา 11

สมมติฐานการวิจัย

การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษานั้น หน่วยงานที่สำคัญที่สุดที่นำหลักการไปสู่การปฏิบัติ คือ โรงเรียนประถมศึกษาและบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา (ฮ่าง บั๋วศรี 2516: 51-52) ปัญหาการจัดการศึกษานั้น สกุลรัตน์ ทองดี (2523: 15) ได้กล่าวว่า ปัญหาการจัดการศึกษาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ผู้บริหารไม่มีความรู้ความสามารถที่จะนำนโยบายมาจัดเป็นกระบวนการการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพได้ ส่วนสนอง สุวรรณวงศ์ (2519: 102) ได้ศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ควรเป็นบุคคลที่คนในท้องถิ่นให้ความเคารพนับถือเป็นกันเองกับประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ผู้บริหารควรเป็นบุคคลที่มีความรู้และความชำนาญเกี่ยวกับงานในหน้าที่เป็นอย่างดียิ่ง ลักษณะของผู้บริหารนับเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้คุณภาพของการจัดการศึกษาดีขึ้น จากการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารการศึกษา ครู และ นักเรียนในจังหวัดอุดรดิตถ์ของ ธงชัย ทองวัฒนพร (2523: 50) พบว่า ผู้บริหารการศึกษา ครู และ นักเรียนมีทัศนะต่อลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแตกต่างกัน

จากการศึกษา แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้แนวในการตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้ "ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และ ผู้ปกครองเกี่ยวกับลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ระหว่างลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกัน"

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านลักษณะส่วนตัวและด้านลักษณะทางวิชาชีพ
2. การวิจัยนี้จะเปรียบเทียบความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรแต่ละกลุ่ม เกี่ยวกับลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เท่านั้น
3. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และ ผู้ปกครอง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 11 เท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนมีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการและตอบแบบสอบถามอย่างจริงใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครู และ ผู้ปกครอง จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 11 จำนวนกลุ่มละ 400 คน รวมทั้งสิ้น 1,200 คน และมีการเลือกตัวอย่างประชากรแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 สำหรับถามผู้บริหาร และ ครู ชุดที่ 2 สำหรับถามผู้ปกครอง การสร้างเครื่องมือดำเนินการดังนี้
 - 2.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
 - 2.2 สร้างแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด
 - 2.3 นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน ตรวจสอบ
 - 2.4 ปรับปรุงแบบสอบถามและนำไปทดลองใช้
 - 2.5 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นฉบับสมบูรณ์
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล นำหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัยไปขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และนำหนังสือราชการส่งต่อไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และ โรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร โดยผู้วิจัยติดต่อแจกแบบสอบถามด้วยตนเองที่อำเภอและให้อำเภอรวบรวม

ส่งคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์และในบางอำเภอผู้วิจัยได้ออกเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าที (t-test)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะที่เป็นจริง หมายถึง ลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้ปฏิบัติจริงหรือพฤติกรรมในการบริหารงาน หรือคุณสมบัติของผู้บริหารที่เป็นจริงในปัจจุบันในด้านลักษณะส่วนตัวและด้านลักษณะทางวิชาชีพ

ลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องการ ที่คาดหวังให้ผู้บริหารได้ปฏิบัติ หรือเกิดขึ้นในตัวของผู้บริหาร ในด้านลักษณะส่วนตัวและด้านลักษณะทางวิชาชีพ

ผู้บริหาร หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 11

ครู หมายถึง ผู้ช่วยผู้บริหารหรือครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 11

ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองที่เป็นกรรมการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 11

ลักษณะส่วนตัว หมายถึง ลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านอุปนิสัยในการทำงาน การเป็นผู้นำ คุณธรรม บุคลิกภาพ และ ความเป็นประชาธิปไตย มนุษย์สัมพันธ์ สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ สุขภาพและฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ลักษณะทางวิชาชีพ หมายถึง ลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายการเมืองการปกครอง ความรู้ทางด้านการศึกษา ความรู้และประสบการณ์ทางการบริหาร การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารงานอาคารสถานที่ และการบริหารงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบข้อแตกต่างระหว่างลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารให้มีลักษณะที่เป็นที่ต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้บริหาร ตลอดจนเป็นแนวทางในการพิจารณาคัดเลือกผู้บริหารดีเด่น
2. เป็นประโยชน์สำหรับสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร การสอบ การคัดเลือก การแต่งตั้ง การฝึกอบรม และการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ต่อไป

